

رتبه‌بندی و مقایسه تسهیلات ورزشی دانشگاه‌های استان کرمان

با استانداردهای موجود

هلن حسینی^۱، کوروش قهرمان تبریزی^۲، اسماعیل شریفیان^۳

تاریخ دریافت: ۹۱/۸/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۰/۱۹

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف رتبه‌بندی و مقایسه تسهیلات ورزشی دانشگاه‌های استان کرمان با استانداردهای موجود انجام شده است. روش تحقیق از نوع توصیفی، و گردآوری داده‌ها به صورت میدانی است و از لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار دارد. برای جمع‌آوری داده‌ها، از چک‌لیست‌های محقق‌ساخته استفاده شد؛ و برای تعیین روایی، نظرها و پیشنهادهای ۱۵ تن از مدرسان اماکن ورزشی در دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران ورزشی در آن در نظر گرفته شد. برای تعیین عینیت پس از تکمیل چک‌لیست‌ها برای ۵ مجموعه ورزشی سرپوشیده و روباز توسط محقق، ضریب عینیت معادل ۰/۸۳ به دست آمد. جامعه آماری تمامی دانشگاه‌های دولتی (N=۲۳) استان کرمان بوده که نمونه آماری برابر با جامعه آماری در نظر گرفته شده است. از آمار توصیفی برای بررسی داده‌ها استفاده شد. نتایج نشان داد که سرانه فضاهای ورزشی سرپوشیده و روباز دانشگاه‌های دولتی استان کرمان در مقایسه با استاندارد بین‌المللی آن و در مقایسه با سرانه به دست آمده در ایران، در وضعیت بسیار ضعیفی قرار دارد؛ در زمینه تجهیزات عمومی و تخصصی فضاهای ورزشی روباز در مقایسه با استانداردها، به ترتیب، بیش از ۶۴ و ۹۰ درصد دانشگاه‌ها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف هستند؛ و از نظر تجهیزات عمومی و اختصاصی اماکن ورزشی سرپوشیده، در مقایسه با استانداردها، به ترتیب، بیش از ۸۰ و ۹۰ درصد دانشگاه‌ها در وضعیت متوسط و بالاتر قرار گرفتند.

کلیدواژه‌ها: تسهیلات ورزشی، برنامه‌ریزی، رتبه‌بندی.

مقدمه

مهمی است که باید مدیران ورزش به آن توجه کنند. لیمستراند^۴ (۲۰۰۸) در پژوهش خود، به ویژگی‌های محیطی مرتبط با استفاده افراد جوان از تسهیلات ورزشی توجه کرد. با پیشرفت تکنولوژی و گرایش روزافزون مردم جهان به زندگی شهری و تحرک و فعالیت کمتر، مراکز ورزشی، از جمله اماکن ورزشی خصوصی و دولتی در صدد برآمده‌اند خلأی موجود را با تمرینات و فعالیت‌های ورزشی پر کنند؛ از این رو امروزه شاهد توسعه مکان‌های تفریحی و ورزشی

ایجاد امکانات ورزشی جدید برای یک محل، محرکی در راستای ترغیب عملی مردم، به منظور ایجاد تغییرات در عادت‌ها، کاهش خطر بیماری‌ها و ارتقای زندگی سالم‌تر محسوب می‌شود (استاهل^۴ و همکاران، ۲۰۰۱). در تحقیق ویکر^۵ و همکارانش (۲۰۰۹)، قابل‌دسترسی بودن زیربناهای ورزشی، بدون توجه به شرایط اقتصادی-اجتماعی افراد، به عنوان الگویی تأثیرگذار بر روی فعالیت ورزشی، مسئله

4- Stahl, Rutten
5- Wicker, Pamela
6- Limstrand, T.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه شهید باهنر کرمان
۲- استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان
۳- استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

و کشوری استفاده شده است. در این پژوهش، در مطالعه‌ای بر توسعه امکانات ورزشی و شهرسازی، تمرکز اصلی روی ساخت امکانات ورزشی، به‌عنوان موضوعی از سرمایه‌گذاری و توجیه برای سرمایه‌گذاری بوده است و بحث بر این است که چرا و چگونه توسعه ساخت امکانات ورزشی به شهرسازی و توسعه شهری منجر می‌شود. نتایج حاصل از پژوهش غلامرضا پور و همکارانش (۱۳۹۰)، نشان داد که عوامل: زمان و نحوه فعالیت، مدیریت، رعایت مشتری‌مداری، نیروی انسانی، نظریات و ارزیابی، برنامه‌ریزی، تعمیر و نگهداری، ساختار سازمانی، امکانات و تجهیزات و وضعیت مالی، به ترتیب بر بهره‌وری اماکن ورزشی استان مازندران تأثیر دارد. ورزش هر جامعه، بیانگر بخش کاملی از زیربنای فرهنگی و اجتماعی هر ملت است. شکی نیست که اقشار جوان و مستعد دانشجو، شکل‌دهنده چارچوب فردای کشورند و سلامتی و نشاط آنان مساوی با افرادی بهتر و روشن‌فکرتر است. از آنجا که برنامه‌های توسعه ورزش دانشجویی بر نیازهای اساسی جوانان منطبق است، تحت کنترل درآوردن گستره پتانسیل ورزشی دانشگاه، ابزاری سودمند در جهت توسعه سلامت آحاد جامعه خواهد بود (میرکاظمی، ۱۳۸۸). برنامه‌های تربیت بدنی و ورزش کشور به‌طور عام و در آموزش عالی به‌طور خاص در دوران سنتی رشد خود باقی مانده است و هنوز استاندارد مشخصی برای وادار ساختن مسئولان در تأمین حداقل نیازهای مالی و انسانی ورزش دانشجویی مشاهده نمی‌شود. در ادارات تربیت بدنی دانشگاه‌ها، به دلیل وجود این چالش، مدیران و دست‌اندرکاران ورزش دانشگاه، متناسب با سلیقه و نگرش خود و نیز توانمندی دانشگاه، در خصوص ورزش آن تصمیم‌گیری و سرمایه‌گذاری می‌کنند (همان). با توجه به اهمیت تأکید بر ایجاد و خلق یک فرهنگ ورزشی در میان افراد جامعه و نیاز به وجود دیدگاه جدیدی برای توسعه امکانات ورزشی در آینده و نیز کمبود امکانات و تجهیزات مناسب ورزشی که یکی از عمده‌ترین مشکلات اجرایی تربیت بدنی در مدارس و دانشگاه‌ها محسوب می‌شود و در حد مناسب نبودن کیفیت و کمیت تسهیلات و اضافه بر آن، در دسترس نبودن امکانات کارآمد، ضرورت و اهمیت وجود یک برنامه مدون و مناسب قابل لمس است (فراهانی و همکاران، ۱۳۸۳).

هستیم (محررم‌زاده، ۱۳۹۰). ون لنس^۱ و همکارانش (۲۰۰۵)، براساس تحقیقاتشان، بیان کردند که نابرابری امکانات و فضاهای در دسترس در محلات مختلف، یکی از عوامل عدم فعالیت جسمانی یا کاهش آن در افراد ساکن در محلات است. گالاردو^۲ و همکارانش (۲۰۰۹)، در تحقیقی، یک رتبه‌بندی از مناطق اسپانیا - با توجه به تسهیلات ورزشی آنها برای بهبود در برنامه‌ریزی ورزشی در این کشور - انجام دادند. این رتبه‌بندی با هدف ارتقای سطح سلامت عمومی براساس ساخت یک سری شاخص‌ها، از قبیل میزان دسترسی به اماکن، تراکم اماکن، جمعیت در مناطق مختلف و سرانه ورزشی در اختیار افراد در محل سکونت آنها و شاخص‌های دیگر برای مشخص شدن رابطه این فاکتورها با میزان شرکت افراد در فعالیت جسمانی و در نهایت، ارتقای سطح سلامت عمومی انجام شد. اماکن ورزشی، بستر اجرایی فعالیت‌های ورزشی است و کمیت و کیفیت آنها بر اجرای تمرینات و رقابت‌های ورزشی تأثیر مستقیم دارد (میرکاظمی، ۱۳۸۸). ویلنبرگ^۳ و همکارانش (۲۰۱۰)، در مورد تأثیر ویژگی‌های زمین‌های بازی روی سطح فعالیت بچه‌ها، به این نتیجه رسیدند که زمین بازی و ویژگی‌های آن در افزایش فعالیت جسمانی بچه‌ها نقش مهمی دارد.

اجرای مطلوب برنامه‌های تربیت بدنی و ورزشی مستلزم فراهم‌آوردن مجموعه‌ای از شرایط و امکانات است و از جمله مهم‌ترین این شرایط، استفاده از فضاها و تجهیزات و وسایل استاندارد است که براساس معیارهای بین‌المللی و قوانین مصوب فدراسیون‌های ورزشی در هر رشته طراحی شده است؛ به عبارتی، ایجاد زمینه بهتر برای تحقق اهداف تربیت بدنی، ضرورت توجه به امکانات، فضاها، تأسیسات و آگاهی از دانش مدیریت تأسیسات ورزشی در جهت حفظ و نگهداری و استفاده بهینه از این امکانات بیش از پیش مطرح است و بر اهمیت موضوع می‌افزاید (عروف‌زاده، ۱۳۸۳). در پژوهش برقچی^۴ و همکارانش (۲۰۱۰)، از نظر کارشناسی طراحان و برنامه‌ریزان به‌عنوان نقش کلیدی در تصمیم‌گیری و از نظر کارشناسی مسئولان برای فرمول‌بندی و قانونمند کردن و مدیریت همه سیاست‌های ملی مرتبط با برنامه‌ریزی شهری

1- Van Lenthe, F.

2- Galardo, Leonor

3- Willenberg, L.

4- Barghchi, Massoumeh

تهران را به منظور ارائه راهکارهای مناسب، بررسی کرده است. نتایج نشان دادند که اماکن ورزشی دانشگاه‌های تهران در مقایسه با استانداردهای موجود وضعیت مناسبی ندارند. عابدی فیروزجائی (۱۳۸۸) نیز در زمینه وضعیت ایمنی اماکن ورزشی دانشگاه‌های مازندران تحقیقاتی انجام داده است. صابونچی (۱۳۸۰)، در تحقیق خود در زمینه ارائه راهکارهایی برای بهبود و ارتقای سطح کمی و کیفی ورزش از دیدگاه دانشجویان ورزشکار دانشگاه‌های تهران، توجه مسئولان به امکانات و تجهیزات ورزشی دانشگاهی را نامطلوب دانست. سین^۱ و دوران^۲ (۲۰۰۳)، در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بیش از نیمی از دانشجویان ایرلندی در فعالیتهای ورزشی شرکت کرده‌اند و مشارکت دانشجویان پسر بیشتر از دختران دانشجویان بوده است (۷۱٪ به ۳۶٪) و نیز گزارش شده است که مشارکت در امر ورزش در بین دانشجویان، در مقایسه با جوامع دیگر، بسیار بیشتر است. می‌توان با استفاده از اطلاعات جهانی ورزش در همه قسمت‌های ورزشی کشور، به ویژه در اداره مجموعه‌های ورزش، راهکارهای لازم را اعمال کرد. بر همین اساس، در نظر گرفتن راهکارهای مدیریتی مناسب در جهت ایجاد فضاهای بارور - هم از لحاظ علمی و هم از لحاظ عملی - در فضاهای ورزشی دانشگاه‌های کشور ضروری به نظر می‌رسد. اختصاص دادن فضای کافی و مناسب برای اجرای فعالیت‌ها در دانشگاه‌ها معضلی است که شاید با وجود اهمیت بسیار زیاد، کمتر به آن توجه شده است (عرب‌امینی، ۱۳۸۱). باتوجه به ضرورت ورزش و نیاز به وجود امکانات و اماکن مناسب برای ورزش دانشجویان، افق روشنی از وضعیت اماکن و تسهیلات ورزشی دانشگاه‌ها - باتوجه به استانداردهای موجود - در دست نیست. شایان ذکر است که بعضی از دانشگاه‌ها هنوز اماکن ورزشی مستقلی ندارند و به نظر می‌رسد سرانه ورزشی برای دانشجویان کم است و با استاندارد جهانی فاصله دارد. در پژوهش حاضر، محقق، باتوجه به موارد عنوان شده و به دلیل نبودن موضوع پژوهش و عدم وجود پیشینه پژوهش‌های خارجی و داخلی در این رابطه، در پی رتبه‌بندی و مقایسه تسهیلات ورزشی دانشگاه‌های استان کرمان با استانداردهای موجود است.

باتوجه به نیاز کشور و سیاست‌های جاری، مبنی بر افزایش سرانه فضاهای ورزشی، در جهت ساخت و توسعه اماکن ورزشی، دولت و بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری کلانی انجام داده‌اند، ولی به دلیل فقدان یک مرجع مطالعاتی و تخصصی، اغلب اماکن ورزشی احداث شده و یا در دست احداث فاقد استانداردهای ورزشی مهندسی است (شیری، ۱۳۸۸). در زمینه ورزش دانشگاه‌ها تحقیقات محدودی انجام شده است. همتی‌نژاد (۱۳۸۰)، یک نظام ارزیابی برای برنامه‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور تدوین کرده است. بخشی از یافته‌های میرکازمی (۱۳۸۸) نشان داد که سرانه فضاهای سرپوشیده ورزشی از ۰/۱۱ تا ۸/۴۶ مترمربع برای هر نفر در دانشگاه‌ها متغیر بوده و میانگین آن برابر ۱/۰۵ و میانه آن برابر ۰/۵۹ مترمربع محاسبه شده است. در تحقیقات کریمیان و تندنویس (۱۳۸۳)، سرانه اماکن و تأسیسات سرپوشیده برای هر دانشجو در کل دانشگاه‌ها ۰/۴۷ مترمربع و سرانه فضاهای روباز ۱/۶۲ مترمربع و سرانه کل اماکن و تأسیسات ورزشی برابر ۲/۱ مترمربع گزارش شد. در یافته‌های پورکیانی (۱۳۷۸)، مشخص شد که سرانه فضاهای ورزشی برای دانشجویان دختر دانشگاه‌ها ۰/۵ مترمربع و برای پسران دانشجو ۲/۸ مترمربع بوده است. توزیع فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده دانشگاه‌ها، تابع نظم و قانون مشخصی نبوده است. نتایج تحقیق دارابی (۱۳۷۶)، نشان داد که بین میزان و وسعت فضای ورزشی با کیفیت و کمیت ورزش دانشگاه رابطه مستقیمی وجود دارد. سرانه فضاهای ورزشی برای پسران ۲/۶۲ و برای دختران ۱/۳۷ مترمربع در دانشگاه‌های مستقر در تهران است و نیز امکانات ورزشی دختران، نامطلوب گزارش شده است. میردار و طالبی (۱۳۸۴)، وضعیت منابع انسانی، بودجه و تأسیسات ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران را بررسی کردند. نتایج نشان داد بین میزان فضای ورزشی و تعداد مربی و تعداد مسابقات قهرمانی دانشجویی که در دانشگاه‌های استان برگزار شده است، رابطه معناداری وجود دارد. این ارتباط بین تعداد نیروی انسانی فوق برنامه ورزشی و میزان بودجه ورزشی هزینه‌شده نیز به میزان ۰/۹۲۸ است. فارسی (۱۳۸۵) نیز وضعیت ایمنی اماکن ورزشی دانشگاه‌های

روش شناسی تحقیق

روش انجام این تحقیق از نوع توصیفی بوده و گردآوری داده‌ها به صورت میدانی انجام شده است و به لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار دارد. جامعه آماری تعداد ۲۳ دانشگاه دولتی استان کرمان است و نمونه آماری به صورت تمام شماری انتخاب شد. معیارهای مورد نظر با چکلیست و به صورت حضوری در تک تک دانشگاه‌ها توسط محقق و همکاران آموزش دیده وی جمع‌آوری شد. ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق، چکلیست‌های محقق ساخته‌ای بود که در استخراج نتایج براساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت، متغیرهایی که چکلیست‌ها اندازه‌گیری کرده‌اند، مورد بررسی قرار گرفت؛ و باتوجه به اهداف تحقیق، تجزیه و تحلیل‌های آماری در چارچوب اهداف مورد نظر انجام شد. برای تعیین روایی، چکلیست‌ها در اختیار ۱۵ تن از مدرسان اماکن ورزشی در دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران ورزشی قرار گرفت و نظریات و پیشنهادات آنان در چکلیست‌ها لحاظ شد؛ سپس برای تعیین عینیت، پس از تکمیل چکلیست‌ها جهت ۵ مجموعه ورزشی سرپوشیده و روباز توسط محقق و همکاران، ضریب عینیت معادل ۰/۸۳ به دست آمد. در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش آمار توصیفی استفاده شد. به منظور سازمان‌دادن، خلاصه کردن و طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف اندازه‌های نمونه، تنظیم جدول توزیع فراوانی، درصدها و محاسبه شاخص‌های پراکندگی، نظیر میانگین و ... از آمار توصیفی استفاده شد. تمامی تجزیه و تحلیل‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS ۱۹ انجام شد.

یافته‌ها تحقیق

باتوجه به یافته‌های تحقیق در جدول ۱، سرانه اماکن ورزشی سرپوشیده و روباز دانشگاه‌های استان کرمان مشخص شد و وضعیت دانشگاه‌ها در مقایسه با استاندارد بین‌المللی سرانه ورزشی دانشجویی نیز نشان داده شد. دانشگاه صنعتی زرندها بالاترین سرانه اماکن ورزشی روباز رتبه اول و دانشگاه علوم پزشکی جیرفت رتبه دوم را در بین دانشگاه‌های مذکور کسب کردند.

در مقایسه با استاندارد بین‌المللی سرانه دانشجویی اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده، فقط دانشگاه علوم پزشکی جیرفت دارای سرانه بالاتر از استاندارد بین‌المللی است که با علامت (+) در جدول نمایان است و بقیه دانشگاه‌ها در زیر سرانه استاندارد قرار دارند که با علامت (-) نشان داده شده است. (سرانه ورزشی دانشجویی اماکن ورزشی روباز در ایران ۲/۷۶ و استاندارد بین‌المللی آن ۴/۵ مترمربع و سرانه ورزشی دانشجویی اماکن ورزشی سرپوشیده در ایران ۱/۲ و استاندارد بین‌المللی آن ۲/۵ مترمربع است) (میرکاظمی، ۱۳۸۸).

در جدول ۲، امتیاز ۱۱ دانشگاه استان کرمان که فضای ورزشی روباز دارند، براساس تجهیزات عمومی فضاهای ورزشی روباز نشان داده شده است؛ و امتیازها روی طیف پنج ارزشی لیکرت تعیین شده‌اند.

بالاترین امتیاز در وضعیت احداث و محل احداث، امتیاز ۳/۳۶، در ورودی‌ها و خروجی‌ها، امتیاز ۵/۰۰ و در سرویس‌های بهداشتی، امتیاز ۴/۳۳ متعلق به دانشگاه شهید باهنر کرمان است؛ و بالاترین امتیاز در وضعیت کف فضاها، امتیاز ۴/۰۰ متعلق به دانشگاه پیام نور بم است؛ در کمک‌های اولیه، بالاترین امتیاز، امتیاز ۳/۰۰ متعلق به دانشگاه علوم پزشکی کرمان است؛ و در مورد کل تجهیزات عمومی، بالاترین امتیاز، امتیاز ۳/۴۶ است که به دانشگاه شهید باهنر کرمان تعلق دارد.

در جدول ۳، امتیاز ۱۶ دانشگاه استان کرمان که فضای ورزشی سرپوشیده دارند، براساس تجهیزات عمومی فضاهای ورزشی سرپوشیده نشان داده شده است.

بالاترین امتیاز در جایگاه تماشاگران، امتیاز ۴/۴۲، در ورودی‌ها و خروجی‌ها، امتیاز ۴/۷۵، در وضعیت حفاظ‌ها، امتیاز ۵/۰۰ و در سرویس‌های بهداشتی، امتیاز ۵/۰۰ متعلق به دانشگاه علمی - کاربردی کرمان است و بالاترین امتیاز در علائم راهنما و نور و صدا، به ترتیب ۵/۰۰ و ۴/۰۰ است و به دانشگاه باهنر کرمان تعلق دارد؛ و نیز در کمک‌های اولیه، بالاترین امتیاز ۴/۰۰، و مربوط به دانشگاه پیام نور سیرجان و در تهویه و دماساز، بالاترین امتیاز ۴/۶۰، و مربوط به دانشگاه الزهرا کرمان است. در مورد کل تجهیزات عمومی نیز بالاترین

جدول ۳. امتیاز دانشگاه‌ها براساس تجهیزات عمومی فضاهای سرپوشیده با توجه به استانداردهای موجود

متغیرهای عمومی	نام دانشگاه	جایگاه تماشاگران	ورودی‌ها و خروجی‌ها	وضعیت حفاظتها	تابوها و علائم	نور و صوت	سرویس‌های بهداشتی	تهویه و دماساز	کمک‌های اولیه	امتیاز کلی
۱. پیام نور رفسنجان	۴/۱۴	۴/۷۵	۴/۷۵	۴/۷۵	۴/۲۵	۳/۲۸	۳/۸۰	۴/۲۰	۲/۵۰	۴/۷۶
۲. شهید باهنر کرمان	۳/۰۰	۴/۷۵	۳/۵۰	۵/۰۰	۴/۰۰	۳/۲۰	۳/۲۰	۴/۲۰	۳/۰۰	۴/۵۸
۳. علمی - کاربردی کرمان	۴/۴۲	۴/۷۵	۵/۰۰	۱/۰۰	۳/۷۱	۵/۰۰	۳/۷۱	۲/۵۰	۲/۵۰	۴/۵۴
۴. ولی عصر رفسنجان	۳/۸۵	۴/۵۰	۴/۷۵	۱/۰۰	۳/۵۷	۴/۸۰	۳/۶۰	۳/۶۰	۳/۰۰	۴/۴۵
۵. علوم پزشکی کرمان	۴/۲۸	۴/۰۰	۴/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۷	۳/۶۰	۳/۶۰	۲/۶۰	۳/۰۰	۴/۴۲
۶. علمی - کاربردی جیرفت	۳/۷۱	۴/۵۰	۵/۰۰	۴/۰۰	۳/۴۲	۴/۸۰	۳/۴۲	۱/۸۰	۱/۵۰	۴/۳۳
۷. چمران کرمان	۳/۸۵	۴/۵۰	۴/۲۵	۱/۰۰	۳/۴۲	۴/۲۰	۳/۲۰	۳/۲۰	۲/۰۰	۴/۰۹
۸. علوم پزشکی رفسنجان	۳/۷۱	۳/۷۵	۳/۷۵	۳/۵۰	۳/۷۵	۲/۸۰	۲/۸۰	۱/۵۰	۱/۵۰	۳/۹۱
۹. الزهرا کرمان	۱/۰۰	۴/۷۵	۴/۰۰	۱/۰۰	۳/۴۲	۳/۸۰	۴/۶۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۷۶
۱۰. پیام نور کرمان	۱/۰۰	۴/۵۰	۳/۵۰	۱/۰۰	۳/۲۸	۵/۰۰	۳/۸۰	۳/۸۰	۳/۲۸	۳/۷۳
۱۱. پیام نور سیرجان	۱/۰۰	۳/۵۰	۴/۰۰	۱/۰۰	۳/۵۷	۴/۶۰	۳/۶۰	۳/۰۰	۴/۰۰	۳/۶۴
۱۲. پیام نور بم	۱/۷۱	۲/۷۵	۲/۵۰	۲/۰۰	۲/۲۸	۱/۶۰	۲/۶۰	۲/۶۰	۲/۵۰	۲/۶۶
۱۳. علوم پزشکی جیرفت	۱/۰۰	۳/۵۰	۳/۲۵	۱/۰۰	۲/۸۵	۴/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۲/۶۳
۱۴. صنعتی سیرجان	۱/۷۱	۳/۰۰	۲/۷۵	۱/۲۵	۲/۱۴	۱/۰۰	۲/۸۰	۳/۲۵	۲/۶۳	۲/۶۳
۱۵. صنعتی زرد	۱/۰۰	۳/۵۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۲/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۲/۳۳
۱۶. دانشگاه جیرفت	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۵۰	۲/۰۰	۱/۲۰	۱/۰۰	۱/۲۰	۱/۵۴

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از موارد بررسی‌شده در پژوهش حاضر، وضعیت سرانه دانشجویی بود که طبق نتایج حاصل، این یافته‌ها در مقایسه با سرانه دانشجویی فضای ورزشی روباز در ایران، ۸۲/۶۱٪ دانشگاه‌های مورد مطالعه زیر سرانه ایران بودند و ۱۰۰٪ این دانشگاه‌ها در مقایسه با استاندارد بین‌المللی سرانه مذکور پایین‌تر از استاندارد قرار گرفتند. در مورد سرانه دانشجویی فضای ورزشی سرپوشیده نیز در مقایسه با سرانه در ایران، ۸۶/۹۶٪ دانشگاه‌های دولتی استان کرمان که دارای اماکن ورزشی سرپوشیده بودند، این سرانه و در مقایسه با استاندارد بین‌المللی آن نیز، ۹۵/۶۶٪ دانشگاه‌های مذکور زیر این استاندارد قرار داشتند. این نتایج نشان می‌دهد که دانشگاه‌های دولتی استان کرمان از لحاظ سرانه ورزشی دانشجویی در وضعیت خیلی ضعیف و نامطلوبی قرار دارند.

امتیاز، امتیاز ۴/۶۷ به دانشگاه پیام نور رفسنجان تعلق دارد. یافته‌های تحقیق حاضر در مورد تجهیزات تخصصی اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده دانشگاه‌های استان کرمان در مقایسه با استانداردهای بین‌المللی موجود و براساس طیف پنج‌ارزشی لیکرت، در قالب دو متغیر منطقه‌فعالیت و وسایل و تجهیزات تخصصی نشان داده است؛ در مورد متغیر منطقه‌فعالیت در اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده، بالاترین رتبه و امتیاز، به ترتیب به دانشگاه‌های علوم پزشکی کرمان با امتیاز ۴/۰۴ و علمی کاربردی کرمان با امتیاز ۴/۸۸ مربوط است و در زمینه متغیر وسایل و تجهیزات تخصصی اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده، بالاترین رتبه و امتیاز، به ترتیب به دانشگاه‌های علوم پزشکی کرمان، با امتیاز ۴/۰۳ و پیام نور رفسنجان، با امتیاز ۴/۶۲ تعلق دارد.

هستند، مشخص می‌شود که اهمیت لازم به فضاهای ورزشی روباز در دانشگاه‌ها داده نشده و دلیل این کوتاهی، ممکن است عدم توجه به بحث اوقات فراغت و اهمیت آن برای دانشجویان و نیز عدم سرمایه‌گذاری لازم برای ساخت چنین اماکنی — به دلیل قابل استفاده نبودن در تمامی فصول سال — باشد.

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهند که سرانه ورزشی فضای سرپوشیده ۸۶/۹۶٪ دانشگاه‌های دولتی استان کرمان، در مقایسه با سرانه دانشجویی ایران در این زمینه، زیر این میزان قرار دارند و در مقایسه با استاندارد بین‌المللی سرانه دانشجویی فضای سرپوشیده نیز ۹۵/۶۵٪ دانشگاه‌های مورد مطالعه، زیر استاندارد هستند که از دلایل احتمالی این امر، می‌توان به افزایش کمی پذیرش دانشجویان، بدون توجه به فراهم آوردن امکانات ورزشی لازم اشاره کرد؛ برای حل این معضل، باید بر روی افزایش سرانه مذکور، برای فعال کردن و افزایش سطح سلامت قشر جوان جامعه، به‌ویژه دانشجویان، تمرکز کرد.

در ارتباط با تجهیزات عمومی فضاهای ورزشی روباز در دانشگاه‌های دولتی استان کرمان و نتایج حاصل در زمینه متغیرهای آن، از جمله وضعیت و محل احداث و مقایسه آن با استانداردهای موجود، مشخص شد که هیچ دانشگاهی در وضعیت عالی قرار ندارد و حدود ۶۳/۶۳٪ آنها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف هستند؛ و نیز در مورد ورودی‌ها و خروجی‌ها، سرویس‌های بهداشتی، دوش‌ها و رختکن‌ها، به‌عنوان متغیرهای دیگر، بیش از ۵۰٪ دانشگاه‌ها باز هم در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف قرار دارند. از طرفی، در مورد متغیر کف فضاهای ورزشی روباز نیز ۴۵/۴۵٪ دانشگاه‌ها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف گزارش شدند. در زمینه متغیر کمک‌های اولیه هم، به‌عنوان یک مسئله بسیار مهم، حدود ۳۶٪ دانشگاه‌ها در وضعیت متوسط و بیش از ۶۳٪ آنها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف قرار گرفتند؛ و در نهایت، در کل تجهیزات عمومی فضاهای ورزشی روباز، بیش از ۶۰٪ دانشگاه‌های مورد مطالعه امتیاز ضعیف و خیلی ضعیف را کسب کردند. از دلایل این وضعیت، می‌توان به بحث دسترسی به

دارایی (۱۳۷۶)، در پژوهش خود، در مورد عوامل مؤثر بر ارتقای کمی و کیفی فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی مستقر در تهران، سرانه فضاهای ورزشی را برای پسران ۲/۶۲ و برای دختران ۱/۳۷ مترمربع اعلام کرد. پورکیانی (۱۳۷۸)، در بررسی وضعیت موجود فضاهای ورزشی دانشگاه‌های سراسر کشور، براساس یافته‌هایش، سرانه فضاهای ورزشی برای دانشجویان دختر را ۰/۵ مترمربع و برای پسران دانشجو ۲/۸ مترمربع اعلام کرد؛ کریمیان و تندنویس (۱۳۸۳)، در تحقیق خود با عنوان «روابط بین نیروی انسانی، بودجه هزینه‌شده، مساحت اماکن و تأسیسات بر افزایش فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها»، بیان کردند که سرانه اماکن و تأسیسات سرپوشیده برای هر دانشجو، در کل دانشگاه‌ها ۰/۴۷ مترمربع و سرانه فضاهای روباز ۱/۶۲ مترمربع است؛ که در مجموع و در مقایسه با استاندارد بین‌المللی سرانه فضاهای سرپوشیده و روباز ورزشی، با نتایج حاصل از تحقیق حاضر همخوانی دارد.

در تحقیق حاضر، رتبه‌بندی روی دانشگاه‌های دولتی استان کرمان انجام شد که در آن، بررسی وضعیت فضاهای ورزشی دانشگاه‌ها و مقایسه با استانداردهای بین‌المللی، برای کمک به بهبود برنامه‌ریزی و توسعه اماکن و تجهیزات ورزشی، با توجه به نتایج حاضر، مد نظر بود و در نهایت، مشخص شد که توجه مسئولان به افزایش سرانه فضای ورزشی متعلق به هر دانشجو و توسعه و ساخت اماکن ورزشی، مطابق با استانداردها، امری ضروری است. در این رابطه، گالاردو و همکارانش (۲۰۰۹) نیز این رتبه‌بندی را روی مناطق اسپانیا، به‌منظور کمک به بهبود برنامه‌ریزی و توسعه اماکن و تجهیزات ورزشی، با توجه به نتایج آن انجام داده و بازبینی و توجه مسئولان به وضعیت اماکن ورزشی موجود در مناطق اسپانیا را لازم دانسته‌اند؛ که با تحقیق حاضر همخوانی دارد. باتوجه به اینکه در تحقیق حاضر، سرانه ورزشی فضای روباز به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که ۸۲/۶۱٪ دانشگاه‌های دولتی استان کرمان در این زمینه زیر سرانه دانشجویی فضای روباز ورزشی ایران قرار دارند و در مقایسه با استاندارد بین‌المللی نیز ۱۰۰٪ دانشگاه‌های مذکور زیر سرانه استاندارد

دانشگاه‌ها بیشتر در ساعات روشن‌بودن هوا استفاده می‌شود و نیز کاربرد نور مصنوعی، محدودتر و کمتر است. باتوجه به یافته‌های محقق، درمورد وضعیت سرویس‌های بهداشتی، دوش‌ها و رختکن‌ها، ۳۷/۵٪ دانشگاه‌ها در وضعیت عالی، ۲۵٪ در وضعیت خوب و ۱۸/۷۵٪ آنها در موقعیت متوسط قرار دارند. این امتیازات ممکن است باتوجه به نسبت تعداد سرویس‌ها و ... به جمعیت کم استفاده‌کنندگان قابل توجیه باشد. در ارتباط با متغیر کمک‌های اولیه، هیچ دانشگاهی امتیاز عالی کسب نکرد و فقط ۶/۲۵٪ دانشگاه‌ها امتیاز خوب را به‌دست آوردند و حدود ۵۶٪ آنها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف قرار گرفتند. از دلایل این مسئله می‌توان به این موارد اشاره کرد: بی‌توجهی به بحث ایمنی، به‌کارنگرفتن متخصصان ورزشی در زمینه ساخت اماکن ورزشی جهت تعبیه اتاق کمک‌های اولیه در اماکن ورزشی دانشگاه‌ها، عدم امکان رعایت ساخت دانشگاه‌ها و در نتیجه، قراردادن فضاهای ورزشی آنها در نزدیکی مراکز درمانی، و کمبود بودجه جهت اختصاص به تجهیز دانشگاه‌ها و مجهز کردن اماکن ورزشی آنها به آمبولانس و افراد متخصص مانند پزشک‌یار.

طبق گزارش‌های این پژوهش، در ارتباط با کل تجهیزات تخصصی اماکن ورزشی روباز و مقایسه آنها با استاندارد بین‌المللی، فقط ۹/۰۹٪ دانشگاه‌ها در وضعیت عالی و خوب قرار گرفتند و ۶۳/۶۳٪ آنها در وضعیت ضعیف و خیلی ضعیف بودند. درمورد متغیر منطقه فعالیت، به‌عنوان زیرمجموعه کل تجهیزات تخصصی اماکن ورزشی روباز، هیچ دانشگاهی در وضعیت عالی نبود و ۳۶/۳۶٪ دانشگاه‌ها در وضعیت خوب و بیش از ۶۰٪ آنها در وضعیت متوسط و ضعیف گزارش شدند. درمورد وسایل و تجهیزات تخصصی، به‌عنوان زیرمجموعه‌ای دیگر، هیچ دانشگاهی در وضعیت عالی قرار نگرفت؛ ۹/۰۹٪ امتیاز خوب و ۶۳/۶۳٪ امتیاز متوسط را کسب کردند و ۲۷/۲۷٪ حایز امتیاز ضعیف و خیلی ضعیف شدند. باتوجه به اینکه در مجموع، حدود ۹۰٪ دانشگاه‌های مورد مطالعه در زمینه کل تجهیزات تخصصی فضاهای ورزشی روباز و زیرمجموعه‌های آن، امتیاز متوسط و زیر آن را کسب کردند، وضعیت نامطلوب مشهود است. دلیل احتمالی این امر، ممکن است تمرکز

اماکن ورزشی روباز و ضرورت نزدیک‌بودن آنها به مکان‌های آموزشی و عدم وجود شرایط مطابق با استانداردهای لازم (مثل نزدیک‌بودن به اورژانس و مراکز درمانی و دوربودن از مراکز صنعتی و کارخانه‌جات از نظر آلودگی هوا) در نزدیکی مکان‌های آموزشی و عدم استفاده از نظریات متخصصان در این زمینه اشاره کرد.

درمورد تجهیزات عمومی اماکن ورزشی سرپوشیده در دانشگاه‌های استان کرمان، یافته‌ها در زمینه جایگاه تماشاگران و مقایسه با استاندارد بین‌المللی آن، نشان داد که فقط ۱۲/۵٪ دانشگاه‌ها در وضعیت عالی و ۵۰٪ آنها در وضعیت خیلی ضعیف قرار دارند که دلیل آن را می‌توان ساخت اماکن ورزشی دانشگاه‌ها، بیشتر به‌منظور آموزش و نه برای استفاده در مسابقات و رقابت‌ها دانست. درمورد درب‌های ورودی و خروجی و مقایسه با استانداردهای بین‌المللی موجود در این زمینه، به‌عنوان یکی از متغیرهای تجهیزات عمومی اماکن ورزشی سرپوشیده، گزارش‌ها نشان داد که ۵۰٪ دانشگاه‌ها امتیاز عالی و ۳۱/۲۵٪ آنها امتیاز خوب را کسب کردند. باتوجه به کاربری بالای اماکن ورزشی دانشگاه‌ها در جهت فعالیت‌های آموزشی و پایین‌بودن استفاده‌کنندگان از این اماکن، در مقایسه با اماکن مخصوص برگزاری مسابقات، این نتایج ممکن است قابل توجیه باشد. درمورد وضعیت حفاظ کلید پرزها و پنجره‌ها و لامپ‌ها، در مقایسه با استانداردهای بین‌المللی، ۶۸/۷٪ دانشگاه‌ها در وضعیت عالی و خوب گزارش شدند که می‌توان توجه به این متغیر در هنگام ساخت اماکن و نیز در مراحل نگهداری بعد از ساخت را از دلایل کسب این امتیاز دانست. ۶/۷۵٪ دانشگاه‌ها از لحاظ تابلوها و علائم راهنما، امتیاز ضعیف و خیلی ضعیف را کسب کرده‌اند که دلیل آن، ممکن است توجه به کلیات و عدم توجه به موارد ظریف‌تر از این قبیل باشد. در زمینه نور و صوت، به‌عنوان متغیری دیگر، ۵۶/۲۵٪ دانشگاه‌ها امتیاز عالی و ۲۵٪ آنها امتیاز متوسط را به‌دست آوردند؛ به احتمال زیاد، دلیل این امر باز هم توجه به مسئله نور در هنگام ساخت است؛ از نظر تعبیه تعداد مناسب پنجره در سالن‌ها و تأمین نور طبیعی به‌صورت مناسب و اینکه از اماکن ورزشی در

۲۸ و ۲۹ آذر ۱۳۸۰.

عابدی فیروزجائی، قاسم. ۱۳۸۸. بررسی و مقایسه وضعیت ایمنی اماکن ورزشی دانشگاه‌های دولتی و دانشگاه‌های آزاد استان مازندران (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه شمال، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

عرب‌امینی، الله‌یار. ۱۳۸۱. بررسی وضعیت موجود تربیت بدنی در مدارس ابتدایی استان اصفهان (کارشناسی تحقیقات)، سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان.

عروف‌زاده، شهرام. ۱۳۸۳. بررسی و مقایسه وضعیت ورزشی فضاهای ورزشی آموزش و پرورش استان اصفهان با استانداردهای موجود در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ (طرح پژوهشی)، سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان، شورای تحقیقات.

غلامرضاپور، مصیب؛ رضوی، سیدمحمدحسین؛ کارگر، غلامعلی. ۱۳۹۰. «بررسی عوامل مؤثر بر بهره‌وری اماکن ورزشی استان مازندران»، مجموعه چکیده مقالات (سخنرانی و پوستر)، همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی، ص ۱۴۳.

فارسی، علیرضا. ۱۳۸۵. بررسی وضعیت ایمنی اماکن ورزشی دانشگاه‌های تهران و ارائه راهکارهای مناسب (طرح پژوهشی)، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

فراهانی، ابوالفضل و عبدونی بافتانی، فاطمه. ۱۳۸۳. «امکانات و تجهیزات پایگاه‌های ورزش قهرمانی و نقش آن در توسعه ورزش کشور»، نشریه حرکت، ش ۲۹، ص ۸۳-۶۹.

کریمیان، جهانگیر و تندنویس، فریدون. ۱۳۸۳. «روابط بین نیروی انسانی، بودجه هزینه‌شده، مساحت اماکن و تأسیسات بر افزایش فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها»، نشریه علوم حرکتی و ورزش، جلد اول، ش ۳، ص ۷۹-۶۵.

محرم‌زاده، مهرداد و طلایی، رضا. ۱۳۹۰. «ارزیابی کیفیت اماکن تفریحی و نیازهای اماکن ورزشی استان آذربایجان غربی و ارائه چک‌لیست»، مجموعه مقالات دومین همایش ملی تخصصی مدیریت ورزشی دانشگاه صنعتی شاهرود، ص ۱۰۸-۱۰۶.

میردار، شادمهر و طالبی، الهه. ۱۳۸۴. «تحلیلی بر وضعیت منابع انسانی، بودجه و تأسیسات ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران»، پژوهش‌نامه علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، سال اول، شماره اول، ص ۲۰-۹.

میرکاظمی، عدرا. ۱۳۸۸. طراحی مدل ارزیابی عملکرد ادارات تربیت بدنی دانشگاه‌ها (رساله دکتری)، دانشگاه گیلان، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

همتی‌نژاد، مهرعلی و رضانی‌نژاد، رحیم. ۱۳۸۰. تدوین نظام ارزیابی برای برنامه‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور. پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری.

Barghchi, Massoumeh; Omar, Dasimah, Bt; Aman, Mohammad Saleh. 2010. "Sport Facilities Development and Urban Generation", *Journal of Social Sciences* 5 (24), 460-465.

Galardo, Leonor; Burillo, Pablo; Garcia-Tascon, Marta; Salinero, Juan J. 2009. "The Ranking of the Regions with regard to Their Sport Facilities to Improve Their Planning in Sport: The Case of Spain", *Social Indicators Research* 94, 297-317.

فعالیت‌های آموزشی در فضاهای سرپوشیده باشد، حتی در رشته‌هایی که امکان برگزاری در اماکن روباز را دارند. باتوجه به جمعیت زیاد دانشجویان دختر، فعالیت‌های ورزشی این گروه، به‌خاطر ملاحظات خاص، در اماکن سرپوشیده انجام می‌شود. البته از نظر منطقه فعالیت در اماکن ورزشی روباز، باتوجه به وجود استانداردهای مشخص و آگاهی اکثر افراد از ابعاد استاندارد زمین‌های ورزشی، به‌خصوص در فعالیت‌های آموزشی، وضعیت نسبتاً مطلوب است.

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر، نشان داد که ۱۲/۵٪ دانشگاه‌ها در زمینه کل تجهیزات تخصصی اماکن ورزشی سرپوشیده و مقایسه با استانداردهای مربوط به آن، در وضعیت عالی و ۵۶/۲۵٪ در وضعیت خوب و ۲۵٪ در وضعیت متوسط قرار دارند و در مورد متغیرهای آن در زمینه منطقه فعالیت، ۲۵٪ دانشگاه‌ها دارای امتیاز عالی و ۳۱/۲۵٪ در وضعیت خوب و ۳۷/۵٪ در وضعیت متوسط بودند؛ در مورد وسایل و تجهیزات تخصصی نیز، به‌عنوان متغیر دیگر، ۱۸/۷۵٪ دانشگاه‌ها امتیاز عالی و ۶۲/۵٪ آنها امتیاز خوب و ۱۸/۷۵٪ امتیاز متوسط را کسب کردند. آمار مذکور بیانگر وضعیت مطلوب در این موارد است؛ بنابراین، به‌دلیل اهمیتی که بیشتر به بعد آموزشی در زمینه رشته‌های تخصصی ورزش در دانشگاه‌ها داده می‌شود، وضعیت مطلوب کل تجهیزات تخصصی فضاهای سرپوشیده قابل درک و توجیه است.

کتابنامه

پورکیانی، محمد. ۱۳۷۸. بررسی وضعیت موجود فضاهای ورزشی دانشگاه‌های سراسر کشور و میزان بهره‌وری از آنها (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه تهران.

دارابی، حجت‌ا... ۱۳۷۶. مطالعه و بررسی برخی عوامل مؤثر بر ارتقای کمی و کیفی فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی مستقر در تهران (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه تهران.

شیری، بیژن. ۱۳۸۸. استانداردها و ایمنی در اماکن ورزشی (طرح پژوهشی)، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور. صابونچی، رضا. ۱۳۸۰. «بررسی وضعیت ورزشی دانشگاه‌های کشور و ارائه راهکارهایی جهت ارتقای سطح آن از دیدگاه دانشجویان ورزشکار تعدادی از دانشگاه‌های تهران»، خلاصه مقالات دومین کنگره علمی - ورزشی دانشگاه‌های آسیا، دانشگاه تربیت مدرس،

- “Neighbourhood Inequalities in Physical Inactivity: The Role of Neighbourhood Attractiveness, Proximity to Local Facilities and Safety in the Netherlands”, *Social Science & Medicine* 60, 763-775.
- Wicker, Pamela; Breuer, Christoph; Pawlowski, Tim. 2009. “Promoting Sport for All to Age-Specific Target Groups: The Impact of Sport Infrastructure”, *European Sport Management Quarterly* 2(9), 103-118.
- Willenberg, L.; Ashbolt, R.; Holland, D.; Gibbs, L.; MacDougall, C.; Garrad, J. 2010. “Increasing School Playground Physical Activity: A Mixed Method Study Combining Environmental Measures and Children’s Perspectives”, *Journal of Science and Medicine in Sport* 13, 210-216.
- Limestrand, T. 2008. “Environment Characteristics relevant to Young Peoples Use of Sports Facilities: A Review” *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 18, 275-287.
- Sean Power, T. D.; Doran, Matt. 2003. *The Health of Irish Students Report, College Lifestyle and Attitudinal National (CLAN) Survey*. Department of Health and Children. (p. 83)
- Stahl, T.; Rutten, A.; Nutbeam, D.; Bauman, A.; Kannas, L.; Abel, T.; et al. 2001. “The Importance of the Social Environment for Physically Active Lifestyle - Results from an International Study”, *Social Science & Medicine* 25, 1-10.
- Van Lenthe, F. J.; Brug, J.; Mackenbach, J. P. 2005.